

вчиняється шляхом використання матеріальних факторів зовнішнього середовища, інформації, силової переваги, всупереч або поза його волею та здатне заподіяти смерть, фізичну або психічну травму (шкоду), обмежити свободу волевиявлення або дій людини.

Маючи складну, в певній мірі унікальну за змістом й негативним відтінком етичну, соціально-філософську природу, насильницькі злочини вчинені такими суб'єктами характеризуються: а) специфічними кримінологічно значущими рисами особи насильника; б) типовими ознаками, в яких відбиваються атрибути кримінального насильства: вони пов'язані з фізичним та психічним насильством або погрозою його застосування.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.

2. Осадчий В. І. Правоохоронні органи. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова ред. кол.) [та ін.]. Київ : Українська енциклопедія, 1998. Т. 5. 2003. 736 с.

3. Бардачов В. В. Злочини у сфері службової діяльності, що вчиняють працівники патрульної поліції як об'єкт кримінологічного дослідження. Науковий вісник публічного та приватного права. 2019. Вип. 5. С. 111–116.

Ляскевич Дмитро Ігорович,

здобувач вищої освіти Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник:

Корольчук Віктор Володимирович,

начальник відділу організації наукової діяльності та захисту прав інтелектуальної власності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник

ПРАКТИКА ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПІД ЧАС ВСТАНОВЛЕННЯ ОСОБИ НЕВПІЗНАНОГО ТРУПА АБО ВИЯВЛЕННЯ ЙОГО ЧАСТИН

Практика застосування сучасних технологій під час встановлення особи невпізаного трупа або виявлення його частин відіграє важливу та роль для органів досудового розслідування та підрозділів кримінальної поліції.

Велику роль для встановлення особи трупа відіграють бази даних та обліки МВС України чи органів державної влади, що є тримачами та користувачами таких баз. До основних баз даних, що використовуються під час встановлення особи невідомого трупа належать:

- Інформаційний портал Національної поліції (ІНП);
- Дактилоскопічний облік МВС;
- Електронний реєстр геномної інформації людини;

Після того, як місцезнаходження невідомого трупа було встановлено, необхідно попередньо з'ясувати, чи може належати тіло до одної з таких категорій:

– Особи, відомості про яких є відомості у існуючих базах даних.

Тобто особи, які будь-яким чином фігурували як заявники, потерпілі, свідки, учасники події, особи, що притягались до адміністративної або кримінальної відповідальності, підозрювані, обвинувачені та інші категорії осіб.

– Особи, відомостей про яких у існуючих базах даних не має, або її недостатньо.

Тобто особи, які раніше не потрапляли до поля зору правоохоронних чи інших органів, або потрапляли у зв'язку з малозначною подією.

До першої категорії слід відносити осіб, які будь-яким чином вже потрапили до певних реєстрів. Так наприклад до органу поліції надходила заява про зникнення особи від родичів або знайомих. За вказаним фактом у Інформаційному порталі Національної поліції вносяться відомості у Єдиний облік (ЄО), присвоюється номер звернення та вносяться першочергові відомості.

БД «Розшук» – автоматизований банк відомостей, у якому обробляється інформація щодо розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування покарання, зниклих безвісти, зокрема за особливих обставин, підлягають психіатричній допомозі у примусовому порядку, є боржниками за виконавчими документами, відповідачами у справах про стягнення аліментів або про відшкодування шкоди, завданої каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи, є дітьми, стосовно яких за виконавчим документом про відібрання дитини за поданням виконавця судом винесено ухвалу про їх розшук, осіб, які не можуть надати про себе будь-яку інформацію у зв'язку з хворобою або неповнолітнім віком, встановлення осіб невіданих трупів;

Інформація БД «Розшук», що оприлюднюється на вебпорталі:

за групою «невідані трупи»: опис зовнішності; особливі прикмети; стать; місце виявлення; опис одягу; дата виявлення; зріст;

ймовірний вік; давність смерті; фотографія; найменування органу (підрозділу) поліції, яким виявлено невпізнаний труп; контактні дані органу (підрозділу) поліції, який установлює особу за невпізнаним трупом [1].

Відповідно до цих даних, за допомогою ПНП, можна продивитись, у яких подіях фігурувала зникла безвісти особа, колишні місця перебування або в майбутньому у випадку надходження до поліції звернень від вказаної особи (або про таку особу) встановити її місцезнаходження. У випадку встановлення місцезнаходження невпізаного трупа або його частин на певній території (населений пункт, район, область), за допомогою ПНП можливо продивитись осіб, про яких надходила заява, що зникли безвісти на вказаній території та отримати інформацію, необхідну для встановлення особи. Прикладом такої інформації може слугувати повідомлення про час та місце зникнення особи та зіставлення його з можливим часом смерті особи та місцем, де було знайдено та невпізнанно таку особу з певних причин.

Вказане використання ПНП найбільш ефективно, якщо про особу надходило повідомлення про зникнення безвісти. В іншому випадку, зіставити інформацію буде не можливо, або проблематично.

Під час огляду місця події для встановлення особи невпізаного трупа, відбувається відібрання дактилоскопічних зразків та формування дактилоскопічної картки (сліди папілярних узорів). Вказана дія відбувається для внесення відомостей до «Дактилоскопічного обліку МВС».

Відібрання дактилоскопічних зразків може відбутись під різноманітним приводом, як у добровільному, так і в примусовому порядку на підставі рішення суду. Так особи, у яких раніше було відібрано дактилоскопічні зразки та сформовано дактилоскопічні картки, вносяться до Дактилоскопічного обліку МВС, щоб в подальшому можливо було провести порівняння у випадку призначення дактилоскопічної експертизи. Так у випадку, якщо у особи раніше відбирались дактилоскопічні зразки, що були внесені до Дактилоскопічного обліку МВС, у випадку призначення експертизи по дактилоскопічним зразкам невпізаного трупа, в подальшому буде визначено співвідношення слідів папілярних узорів, за допомогою якого можливо буде встановити особу невпізаного трупа.

Згідно до наказу № 785 від 11.09.2001 «Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України», Дактилоскопічний облік складається з:

- дактилокартотек – масиву дактилокарт невпізанних трупів;
- безвісно зниклих осіб та осіб, які були піддані дактилоскопіюванню відповідно до п. 1.5 Інструкції;

– слідотек – реєстраційних карт слідів рук, які вилучені під час оглядів місць подій (далі – ОМП) за фактами нерозкритих злочинів та безвісного зникнення осіб.

Дактилокарта на невпізнаний труп містить такі відомості: стать, відбитки всіх нігтьових фаланг пальців рук, їх контрольні відтиски, відтиски долоней рук (у разі каліцтва робиться відповідна відмітка), дата проведення дактилоскопіювання, орган, на території якого знайдено труп, посада, прізвище і підпис працівника, який заповнив дактилокарту [2].

Найбільш важливим та сучасним методом встановлення встановлення особи невпізаного трупа або виявлення його частин відіграє Електронний реєстр геномної інформації людини.

Електронний реєстр геномної інформації людини – інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, реєстрацію, накопичення, зберігання, поновлення, пошук, використання і поширення (розповсюдження, передачу) геномної інформації людини [3]. За допомогою вищевказаного реєстру здійснюється обробка геномної інформації людини – будь-яка дія або сукупність дій, таких як збирання, реєстрація, накопичення, зберігання, поновлення, пошук, використання і поширення (розповсюдження, передача) знеособлених персональних даних про особу, якій належить геномна інформація, а також знищення геномної інформації.

Під час встановлення особи невпізаного трупа, під час досудового розслідування, призначається молекулярно-генетична експертиза, з метою внесення даних до геномного реєстру, а також пошуку співвідношень вже існуючих у реєстрі даних про осіб у яких раніше було відібрано біологічні зразки. Так у випадку виявлення збігів, у висновку молекулярно-генетичної експертизи буде зазначено інформацію про процент збігу геномної інформації певної особи з іншою (іншими) особами. Типовим використанням вищевказаного реєстру, під час встановлення особи невпізаного трупа або виявлення його частин, є порівняння з вже внесеними у реєстр даними, що були відібрані до моменту виявлення трупа або його частин.

На етапі досудового розслідування встановлюються особи, що можуть мати зв'язок з трупом або його частинами, а саме: батьками, дітьми, рідними братами та сестрами. У випадку виявлення таких осіб, у них відбираються зразки букального епітелію для подальших дослідів та пошуку збігів.

Якщо осіб, що можуть бути родичами трупа, встановити не виявилось можливим, інформація у геномному реєстрі зберігається в подальшому, для встановлення збігів у майбутньому.

З метою наповнення бази даних Електронного реєстру геномної інформації людини, відібрання зразків може відбуватись, в обов'язковому та добровільному порядку.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини» проводиться обов'язкова державна реєстрація геномної інформації. Прикладом може послужити пункти:

1) осіб, яким повідомлено про підозру у вчиненні умисних тяжких чи особливо тяжких злочинів проти основ національної безпеки України, життя, здоров'я, волі, честі, гідності, статевої свободи та статевої недоторканості особи;

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про державну реєстрацію геномної інформації людини», добровільна державна реєстрація геномної інформації проводиться на підставі письмової заяви особи про відбір у неї біологічного матеріалу, проведення молекулярно-генетичної експертизи (дослідження) та внесення геномної інформації до Електронного реєстру, що вважається згодою цієї особи на обробку її персональних даних відповідно до Закону України «Про захист персональних даних».

Список використаних джерел

1. Наказ № 534 від 28.06.2023 «Про затвердження Інструкції з формування та ведення бази даних «Розшук» інформаційно-комунікаційної системи «Інформаційний портал Національної поліції України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1486-23#Text>.

2. Наказ №785 від 11.09.2001 «Про затвердження Інструкції про порядок функціонування дактилоскопічного обліку експертної служби МВС України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1066-01#Text>.

3. Закон України Про державну реєстрацію геномної інформації людини. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2391-20#Text>.

Ляшенко Олексій Миколайович,
аспірант Науково-дослідного
інституту публічного права

СТАДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ, ЩО ВЧИНЯЄТЬСЯ З ВИКОРИСТАННЯМ МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ

Широкомасштабне військове вторгнення Російської Федерації в Україну підвищило вразливість населення до потрапляння в ситуацію торгівлі людьми. Міграція виступає однією з суттєвих детермінант її організованих, передусім транснаціональних, форм, а з іншого – є необхідним елементом такої прибуткової сфери транснаціональної організованої злочинної діяльності, як торгівля людьми з метою їх кримінальної експлуатації [1, с. 351].

Протидія кіберзлочинності та торгівлі людьми є сьогодні одним з першочергових завдань, яке стоїть перед правоохоронними органами не тільки України, але й світу. Практика засвідчує, що обидва названі